

İNSAN HAKLARININ VE TEMEL ÖZGÜRLÜKLERİNİN KORUNMASINA İLİŞKİN SÖZLEŞME*
(İNSAN HAKLARI AVRUPA SÖZLEŞMESİ)

4 Kasım 1950

Aşağıda imzası bulunan Avrupa Konseyi üyesi hükümetler,

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948'de ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisini;

Bu Bildirinin, metninde açıklanan hakların her yerde ve etkin olarak tanınmasını ve uygulanmasını sağlamayı hedef aldığı;

Avrupa Konseyi'nin amacının, üyeleri arasında daha sıkı bir birlik kurmak olduğunu ve insan hakları ile temel özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesinin bu amaca ulaşma yollarından birini oluşturduğunu göz önüne alarak;

Dünyada barış ve adaletin asıl temelini oluşturan ve sağlanıp korunabilmesi, her şeyden önce, bir yandan gerçekten demokratik bir siyasal rejimin varlığına, öte yandan da insan hakları konusunda ortak bir anlayış ve ortaklaşa saygı esasına bağlı olan bu temel özgürlüklere derin inançlarını bir daha tekrarlayarak;

Aynı inancı taşıyan ve siyasal gelenekler, idealler, özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü konularında ortak bir mirası paylaşan Avrupa devletlerinin hükümetleri sıfatıyla, Evrensel Bildiri'de yer alan bazı hakların topluca güvenceye bağlanmasını sağlama yolunda ilk adımları atmaya kararlaştırarak; aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

Madde 1

Sözleşmeci taraflar, kendi yetki alanları içinde bulunan herkese bu Sözleşmenin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlükleri tanırlar.

BÖLÜM I

Madde 2

1. Herkesin yaşama hakkı kanunla korunur. Kanunun ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında, hiç kimse, kasten öldürülemez.
2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurmanın kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:
 - a. Bir kimsenin kanundışı şiddete karşı korunması;
 - b. Kanuna uygun olarak tutuklama yapılması veya kanuna uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasının önlenmesi,
 - c. Ayaklanma veya isyanın, kanuna uygun olarak bastırılması.

Madde 3

Hiç kimseye işkence yapılamaz, insanlık dışı ya da küçültücü ceza veya muamele uygulanamaz.

Madde 4

1. Hiç kimse, köle ve kul halinde tutulamaz.
2. Hiç kimse, zorla çalıştırılmaz veya angaryaya tabi tutulamaz.
3. Aşağıdaki haller bu maddede kastolunan "zorla çalıştırma veya angarya"dan sayılmazlar:
 - a. Bu Sözleşmenin 5. Maddesinde belirtilen şartlar altında tutuklu bulunan kimseden tutukluluğu veya şartlı salıverilmesi süresince olağan olarak yapması istenecek çalışma,
 - b. Askeri nitelikte bir hizmet veya inançları gereğince askerlik görevini yapmaktan kaçınan

kimselerin durumunu meşru sayan ülkelerde bu inanca sahip kimselere zorunlu askerlik yerine gördürülecek başka bir hizmet,

- c. Toplumun hayat veya refahını tehdit eden kriz ve afet hallerinde istenecek her hizmet,
- d. Normal yurttaşlık yükümlülükleri kapsamına giren her türlü çalışma veya hizmet.

Madde 5

1. Herkesin özgürlüğe ve kişi güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve kanunla belirlenen yollar dışında hiç kimse, özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

- a. Kişinin yetkili mahkeme tarafından mahkum edilmesi üzerine usulüne uygun olarak hapsedilmesi,
- b. Bir mahkeme tarafından kanuna uygun olarak verilen bir karara riayetsizlikten dolayı, veya kanunun koyduğu bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak için gözaltına alınması veya tutuklanması,
- c. Bir suç işlediği şüphesi altında olan veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğrudan makul sebeplerin bulunması dolayısıyla, bir kimsenin yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere gözaltına alınması veya tutuklanması,
- d. Bir küçüğün gözetim altında eğitilmesi veya gözaltında tutulması konusunda karar verecek olan yetkili merci önüne çıkarılmasını sağlamak üzere, kanuna uygun olarak verilmiş bir karar gereğince alıkonulması,
- e. Bulaşıcı hastalık yayabilecek bir kimsenin, bir akıl hastasının, bir alkoliğin, uyuşturucu maddelere bağımlı bir kimsenin veya yersiz yurtsuz kişilerin kanuna uygun olarak gözaltına alınması,
- f. Bir kimsenin ülkeye usulüne uygun olmayarak girmekten alıkonulması, veya hakkında sınır dışı etme ya da geri verme işleminin yürütülmekte olması nedeniyle usulüne uygun olarak gözaltına alınması veya tutuklanması,

2. Tutuklanan her kişiye, tutuklanmasını gerekli kılan sebepler ve kendisine yöneltilen her türlü suçlamalar en kısa bir zamanda ve anladığı bir dille bildirilir.

3. Bu maddenin 1/c fıkrasında açıklanan şartlara göre tutuklanan veya gözaltına alınan herkes hemen bir yargıç veya adli fonksiyon yapmaya kanunla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılır. Kendisinin makul bir süre içinde muhakeme edilmeye veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir.

4. Tutuklanma veya gözaltına alınma nedeniyle özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, özgürlük kısıtlamasının kanuna uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesini ve kanuna uygun görülmemesi halinde serbest bırakılmasını sağlamak için mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

5. Bu maddenin hükümlerine aykırı olarak bir tutuklama veya gözaltına alınma işleminin mağduru olan herkesin tazminat istemeye hakkı vardır.

Madde 6

1. Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili anlaşmazlıkların çözümlenmesi, gerek kendisine yöneltilen herhangi bir suçlamanın karara bağlanması konusunda, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde adil ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.

Hüküm açık celsede verilir; ancak, demokratik bir toplumda genel ahlak, kamu düzeni ve milli güvenlik yararı, veya küçüklerin korunması, veya davaya taraf olanların özel hayatlarının gizli tutulması gerektirdiğinde, veya davanın açık celsede görülmesinin adaletin selametine zarar verebileceği bazı özel durumlarda, mahkemenin zorunlu göreceği ölçüde, duruşmalar, dava süresince tamamen veya kısmen basına ve dinleyicilere kapalı olarak sürdürülebilir.

2. Kendisine bir suç yüklenen herkes, suçluluğu kanuna göre kanıtlanıncaya kadar suçsuz sayılır.

3. Her sanık, en azından, aşağıdaki haklara sahiptir:
 - a. Kendisine yöneltilen suçlamanın niteliği ve nedeninden en kısa bir zamanda, anladığı bir dille ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek,
 - b. Savunmasını hazırlamak için gerekli zamana ve kolaylıklara sahip olmak,
 - c. Kendi kendini savunmak veya kendi seçeceği bir savunmacının yardımından yararlanmak ve eğer avukat tutmak için mali imkanlardan yoksun bulunuyor ve adaletin selameti gerektiriyorsa, mahkemece tayin edilecek bir avukatın parasız yardımından yararlanabilmek,
 - d. İddia tanıklarının sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı şartlar altında çağrılmasının ve dinlenmesinin sağlanmasını istemek,
 - e. Duruşmada kullanılan dili anlamadığı veya konuşmadığı takdirde bir tercümanın yardımından parasız olarak yararlanmak.

Madde 7

1. Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre bir suç sayılmayan bir fiil veya ihmalden dolayı mahkum edilemez. Yine hiç kimseye, suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.
2. Bu madde, işlendiği zaman uygar uluslar tarafından tanınan genel hukuk ilkelerine göre suç sayılan bir fiil veya ihmalden suçlanan bir kimsenin yargılanmasına ve cezalandırılmasına engel değildir.

Madde 8

1. Herkes; özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.
2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesi tarafından müdahale, demokratik bir toplumda ancak; ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın, ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli ölçüde ve kanunla öngörülmüş olmak şartıyla söz konusu olabilir.

Madde 9

1. Herkes; düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile açık veya özel biçimde ibadet, öğretim, uygulama ve tören yapmak suretiyle tek başına veya toplu olarak dinini ve inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.
2. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, demokratik bir toplumda ancak kamu güvenliğinin, kamu düzeninin, genel sağlığın veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olan tedbirlerle ve kanunla sınırlanabilir.

Madde 10

1. Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğünü, kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir.
2. Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, asayişsizliğin veya suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının ün ve haklarının korunması, gizli kalması gereken haberlerin yayılmasına engel olunması, veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için kanunla öngörülen bazı formalitelere, şartlara, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir.

Madde 11

1. Herkes barışçı amaçlarla toplantılar yapmak, dernek kurmak, ayrıca çıkarlarını korumak için

başkalarıyla birlikte sendikalar kurmak ve bunlara katılmak haklarına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda zorunlu tedbirler niteliğinde olarak; ulusal güvenlik, kamu güvenliği, barış ve düzenin sağlanması ve suç işlemenin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu madde, bu hakların kullanılmasında silahlı kuvvetler ve güvenlik güçleriyle devletin idare mekanizmasında görevli olanlar hakkında yasal sınırlamalar konmasına engel değildir.

Madde 12

Evlenme çağına gelen erkek ve kadın, bu hakkın kullanılmasını düzenleyen ulusal yasalar uyarınca evlenmek ve aile kurmak hakkına sahiptir.

Madde 13

Bu Sözleşmede tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev ifa eden kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, durumun düzeltilmesi için ulusal bir makama başvurma hakkına sahiptir.

Madde 14

Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi ya da başka görüşler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, servet, doğuş veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayırım gözetilmeksizin sağlanır.

Madde 15

1. Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden baka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşen Taraf, ancak durumun gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklerle ters düşmemek şartıyla bu Sözleşmede öngörülen yükümlülüklerle aykırı tedbirler alabilir.

2. Yukarıdaki hükme dayanılarak, meşru savaş fiilleri sonucunda meydana gelen ölüm olayları dışında ikinci madde ile üçüncü ve dördüncü maddeler (fıkra 1) ve yedinci madde hiçbir suretle ihlal edilemez.

3. Bu maddeye göre aykırı tedbirler alma hakkını kullanan her Yüksek Sözleşen Taraf, alınan tedbirler ve bunları gerektiren sebepler hakkında Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tam bilgi verir. Bu Yüksek Sözleşen Taraf, sözü geçen tedbirlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin yeniden tümüyle uygulanmaya başlandığı tarihi de Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirir.

Madde 16

10, 11 ve 14. maddelerin hiçbir hükmü, yabancıların siyasi faaliyetlerini Yüksek Sözleşen Tarafların sınırlamalarına engel sayılmaz.

Madde 17

Bu Sözleşme hükümlerinden hiçbiri, bir devlete, topluluğa veya kişiye, Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerin yok edilmesine veya burada öngörüldüğünden daha geniş ölçüde sınırlandırmaya yönelik bir faaliyete girişme ya da eylemde bulunma hakkını verir anlamında yorumlanamaz.

Madde 18

Bu Sözleşmenin hükümleri gereğince, sözü edilen hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamalar ancak öngörülen amaçlar için uygulanabilir.

BÖLÜM II

Madde 19

Bu Sözleşmeden, Sözleşmeci Taraflar için doğan yükümlülüklerle uyulmasını sağlamak amacıyla;

- Aşağıda "Komisyon" olarak anılacak bir "Avrupa İnsan Hakları Komisyonu";
- Aşağıda "Mahkeme" olarak anılacak bir "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi" kurulmuştur.

BÖLÜM III

Madde 20

Komisyon, Sözleşmeci Tarafların sayısı kadar üyeden kuruludur. Komisyonda aynı devletin birden fazla uyruğu bulunamaz.

Madde 21

1. Komisyon üyeleri, Danışma Meclisi'nin Bürosu tarafından düzenlenecek bir isim listesi üzerinden Bakanlar Komitesince oyların salt çoğunluğu ile seçilir; Yüksek Sözleşen Tarafların Danışma Meclisindeki temsilcileri gruplarından her biri, en az ikisi kendi uyruklarından olmak üzere üç aday gösterir.
2. Sonradan başka devletlerin bu Sözleşmeye taraf olmaları halinde Komisyonu tamamlamak ve boşalan yerlere yenilerini seçmek için de, uygulanabilir olduğu ölçüde, aynı usul izlenir.

Madde 22

1. Komisyon üyeleri, altı yıllık bir süre için seçilirler. Yeniden seçilmeleri, caizdir. Ancak, ilk seçilen üyelere yedisinin görev süreleri üç yıl sonunda sona erer.
2. İlk üç yıllık sürenin sonunda görevleri sona erecek olan üyeler, ilk seçimlerinin yapılmasından hemen sonra Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından kura çekmek suretiyle belirlenir.
3. Komisyonun yarısının her üç yılda bir yenilenmesini imkanlar ölçüsünde sağlamak amacıyla, Bakanlar Komitesi, daha sonraki seçimlere geçmeden önce, bir veya daha fazla üyenin görev süresinin üç yıldan az ve dokuz yıldan fazla olmamak şartıyla altı yıl dışında bir süre olarak belirlenmesine karar verebilir.
4. Birden fazla üyelik için seçimin söz konusu olması ve Bakanlar Komitesinin yukarıdaki fıkrayı uygulaması halinde, değişik görev sürelerinin dağılımı seçimden hemen sonra Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından kura çekmek suretiyle yapılır.
5. Görev süresi sona ermemiş bir üyenin yerine seçilen Komisyon üyesi, kendisinden önceki üyenin görev süresini tamamlar.
6. Komisyon üyeleri, yerlerine yenileri seçilinceye kadar görevlerinde kalırlar. Yerlerine yeni üyeler geldikten sonra da önceden kendilerine verilmiş bulunan işleri görmeye devam ederler.

Madde 23

Komisyon üyeleri, Komisyona kendi kişisel sıfatları ile katılırlar.

Madde 24

Her Sözleşmeci Taraf, başka bir Yüksek Sözleşen Tarafın bu Sözleşme hükümlerine herhangi bir aykırı davranışta bulunduğu iddiası ile, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri aracılığıyla Komisyona başvuruda bulunabilir.

Madde 25

1. Bu Sözleşmede tanınan hakların Sözleşmeci Taraflardan birinci ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek kişi, devlet dışı her kuruluş veya özel kişilerden oluşan her topluluk, hakkında şikayet vaki olan Yüksek Sözleşen Tarafın bu konuda Komisyonun yetkisini tanıdığını bildirmiş olması halinde, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine sunulacak bir dilekçe ile Komisyona başvuruda bulunabilir. Sözleşmeci Taraflardan böyle bir bildirimde bulunmuş olanların, bu hakkın etkin bir biçimde kullanılmasına hiçbir suretle engel olmamayı taahhüt ederler.
2. Bu bildirimler belli bir süre için yapılabilir.
3. Bu bildirimler, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine verilir. Genel Sekreter bunlardan birer kopyayı Yüksek Sözleşen Taraflara gönderir ve yayımlanmasını sağlar.
4. Komisyon bu madde ile kendisine tanınan yetkiyi en az altı Yüksek Sözleşen Taraf yukarıdaki fıkralarda öngörülen bildirimlerle bağlanmış buldukları zaman kullanır.

Madde 26

Uluslararası hukukun genellikle kabul edilen ilkelerine göre, Komisyona ancak iç hukuktaki başvuru yollarının tüketilmesinden sonra ve kesin iç kararın verildiği tarihten başlayarak altı aylık bir süre içinde başvurulabilir.

Madde 27

1. Komisyon, 25. Madde gereğince sunulan herhangi bir dilekçeyi aşağıdaki hallerde kabul etmez:
 - a. Dilekçe imzasız ise,
 - b. Dilekçe, Komisyonca daha önce incelenmiş veya uluslararası başka bir soruşturma veya çözüm merciine daha önce sunulmuş bir dilekçenin esas itibarıyla aynı ise ve yeni olaylar içermiyorsa.
2. Komisyon, 25. madde gereğince sunulan herhangi bir dilekçeyi bu Sözleşme hükümleriyle bağdaşmaz bulunduğu, açıkça dayanaktan yoksun veya başvuru hakkının kötüye kullanılması niteliğinde gördüğü takdirde kabul edilmez sayar.
3. Komisyon, 26. maddeye göre kabul edilmez nitelikte saydığı her dilekçeyi reddeder.

Madde 28

Komisyon dilekçeyi kabul ettiği takdirde;

- a. Olayları saptamak üzere dilekçeyi tarafların temsilcileri ile birlikte, her iki tarafı da dinleyerek inceler ve eğer gerekiyorsa, soruşturma açar. Bu soruşturmanın etkin bir biçimde yürütülmesi için ilgili devletler Komisyonla görüş alışverişinde bulunduktan sonra gereken her türlü kolaylığı gösterirler.
- b. Komisyon, meseleyi, bu Sözleşmede tanınan insan haklarına saygı esasına dayalı dostça bir çözüme bağlamak üzere ilgili taraflara, hizmetlerini sunar.

Madde 29

Komisyon, 25. maddeye göre verilmiş bir dilekçeyi kabul ettikten sonra, inceleme sırasında 27. maddede öngörülen kabul edilmezlik sebeplerinden birinin varlığını tespit ettiği takdirde dilekçenin reddine oybirliği ile karar verebilir.

Bu durumda karar taraflara bildirilir.

Madde 30

Komisyon, 28. madde uyarınca dostça bir çözüm bulmayı başarır bir rapor düzenler ve bu rapor ilgili devletlere, Bakanlar Komitesine ve yayımlanmak üzere Avrupa Konseyi Genel Sekreterine gönderilir. Bu rapor olayların ve varılan çözümün kısa bir açıklamasından ibarettir.

Madde 31

1. Bir çözüm yolu bulunmadığı takdirde Komisyon olayları saptayan bir rapor düzenler ve bu olayların ilgili devlet tarafından Sözleşmeden doğan yükümlülüklerinin ihlal edildiğini gösterip göstermediği konusunda görüşünü bildirir. Bu nokta hakkında bütün üyelerin görüşleri raporda açıklanabilir.
2. Rapor Bakanlar Komitesine ve ayrıca ilgili devletlere gönderilir. Bu devletler raporu yayımlama yetkisine sahip değildirler.
3. Komisyon, Bakanlar Komitesine gönderdiği raporda uygun bulunduğu önerilere de yer verebilir.

Madde 32

1. Komisyon raporunun Bakanlar Komitesine iletilme tarihinden başlayarak üç aylık bir süre içinde, mesele bu Sözleşmenin 48. maddesi gereğince Mahkemeye arz edilmezse, Bakanlar Komitesi Sözleşmenin ihlal edilmiş olup olmadığı hakkında Komitede temsil edilme hakkına sahip üyelerinin üçte iki çoğunluğu ile bir karar verir.
2. Bu kararın olumlu olması halinde, Bakanlar Komitesi ilgili Sözleşmeciler Tarafa, Komite kararının

gerektirdiği tedbirleri alması için bir süre tanır.

3. İlgili Yüksek Sözleşmeci Taraf, tanınan bu süre içinde tatmin edici tedbirleri almamış bulunuyorsa, Bakanlar Komitesi, 1. fıkrada öngörülen çoğunlukla ilk kararının gereğini yerine getirerek raporu yayımlar.

4. Sözleşmeci Taraflar, yukarıdaki fıkralar uyarınca Bakanlar Komitesinin verebileceği her kararı kendileri için bağlayıcı saymayı taahhüt ederler.

Madde 33

Komisyona toplantıları gizlidir.

Madde 34

29. madde hükümleri saklı kalmak üzere Komisyon kararları toplantıya katılan ve oy kullanan üyelerin çoğunluğu ile verilir.

Madde 35

Komisyon, durum gerektirdiğinde toplanır. Toplantı çağrısı Avrupa Konseyi Genel Sekreterince yapılır.

Madde 36

Komisyon, kendi içtüzüğünü hazırlar.

Madde 37

Komisyonun sekreterlik işleri, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından sağlanır.

BÖLÜM IV

Madde 38

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Konseyi üyesi devletlerin sayısı kadar yargıçtan kuruludur. Mahkemede aynı devlet uyruğunda birden fazla üye olamaz.

Madde 39

1. Mahkeme üyeleri, Avrupa Konseyi üyelerince teklif edilen kişileri içeren bir liste üzerinden Danışma Meclisince çoğunlukla seçilir; her üye devlet, en az ikisi kendi uyruğunda olmak üzere üç aday gösterir.

2. Avrupa Konseyine yeni üyeler kabulü halinde Mahkeme heyetini tamamlamak ve boşalan üyeliklere yeni üyeler seçmek için de, uygulanabilme ölçüsünde, aynı usul izlenir.

3. Adaylar, üstün ahlaki karaktere ve yüksek yargı görevlerini yerine getirmede aranan niteliklere sahip veya yetenekleriyle ün yapmış hukukçulardan olmalıdır.

Madde 40

1. Mahkeme üyeleri dokuz yıllık bir süre için seçilirler. Tekrar seçilmeleri caizdir. Ancak, ilk seçimde seçilen üyelere dördünün görevi üç yıl sonra, dört üyenin daha görevi de altı yıl sonra sona erer.

2. Görevleri ilk üç ve altı yıllık süreler sonunda bitecek olan üyeler, ilk seçimden hemen sonra Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından kura ile belirlenir.

3. Mahkeme üyelerinin üçte birinin imkanlar elverdiğince her üç yılda bir yenilenmesini sağlamak amacıyla, Danışma Meclisi daha sonraki seçimlere geçmeden önce, bir veya daha fazla üyenin görev süresinin altı yıldan az ve on iki yıldan fazla olamamak şartıyla dokuz yıl dışında bir süre olarak belirlenmesine karar verebilir.

4. Birden fazla üyelik için seçimin söz konusu olması ve Danışma Meclisinin yukarıdaki fıkrayı uygulaması halinde, değişik görev sürelerinin dağılımı seçimden hemen sonra Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından kura çekmek suretiyle yapılır.

5. Görevi sona ermemiş bir üyenin yerine seçilen Mahkeme üyesi, kendisinden önceki üyenin görev süresini tamamlar.

6. Mahkeme üyeleri yerlerine başkaları seçilinceye kadar görevde kalırlar. Yerlerine başkaları seçildikten sonra da bakmakta oldukları davaları görmeye devam ederler.

Madde 41

Mahkeme başkanını ve başkan vekilini üç yıl için seçer. Aynı kimseler tekrar seçilebilirler.

Madde 42

Mahkeme üyeleri her çalışma günü için tutarı Bakanlar Komitesince belirlenecek bir ödenek alırlar.

Madde 43

Önüne getirilen her davayı incelemek üzere Mahkeme, yedi yargıçtan oluşan bir Daire halinde çalışır. Bu Daireye ilgili her devletin uyruğundan olan, veya böylesi yoksa, o devlet tarafından seçilecek bir yargıç resen görevli olarak katılır; öteki yargıçlar davanın incelenmesine başlanmazdan önce başkan tarafından kura ile seçilirler.

Madde 44

Mahkeme önüne bir davayı yalnız Sözleşmeci Taraflar ve Komisyon getirebilir.

Madde 45

Mahkemenin yetkisi, bu Sözleşmenin yorumu ve uygulanmasıyla ilgili olarak Sözleşmeci Taraflar veya Komisyon tarafından 48. madde uyarınca kendisine arz olunacak bütün hususları kapsar.

Madde 46

1. Sözleşmeci Taraflardan her biri, bu Sözleşmenin yorumuna ve uygulanmasına ilişkin konularda Mahkemenin yargı yetkisini herhangi bir zamanda kendiliğinden ve özel bir anlaşma olmaksızın zorunlu olarak tanıdığını beyan edebilir.

2. Yukarıda sözü edilen beyanlar, kayıtsız şartsız ve ya diğer Sözleşmeci Taraflardan birçoğu ve bazılarınca karşılıklı olma esasına bağlı olarak ya da belirli bir süre için yapılabilir.

3. Bu beyanlar Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapılır; Genel Sekreter bunların birer kopyasını Sözleşmeci Taraflara gönderir.

Madde 47

Bir dava Mahkeme'ye ancak dostça çözüm bulma çabalarının boşa çıktığı Komisyonca açıklandıktan sonra ve 32. maddede öngörülen üç aylık süre içinde gönderilebilir.

Madde 48

Sözleşmeci Tarafın, veya birden fazla olmaları halinde tarafların, Mahkemenin zorunlu yargı yetkisini tanımış olmaları veya tanımamışlarsa ilgili tarafın veya tarafların rıza ve onayı ile, aşağıda adları gösterilenler konuyu Mahkeme önüne getirebilirler:

- a. Komisyon;
- b. Hakkı çiğnendiği ileri sürülen kimse kendi uyruğundan olan Sözleşmeci Taraf;
- c. Komisyon başvurmuş olan Sözleşmeci Taraf;
- d. Kendisinden şikayet edilen Sözleşmeci Taraf.

Madde 49

Mahkemenin yetkili olup olmadığı konusunda anlaşmazlık çıkması halinde karar Mahkemece verilir.

Madde 50

Mahkeme, bir Sözleşmeci Tarafın yargı mercileri veya herhangi başka bir resmi mercii tarafından verilmiş olan bir kararın veya alınmış olan bir tedbirin bu Sözleşmeden doğan yükümlülöklere tamamen veya kısmen aykırı düştüğü hükmüne varırsa ve eğer ilgili tarafın iç hukuku bu karar veya tedbirin sonuçlarını ancak kısmen gidermeye elverişli ise, Mahkeme kararında gerektiği takdirde zarar gören tarafa adil bir tatmin şekline hükmolunur.

Madde 51

1. Mahkemenin kararları gerekçelidir.
2. Karar tümüyle veya bir bölümüyle yargıçların oybirliği ile varılmış görüşlerini ifade etmiyorsa, her yargıç kendi kişisel görüşünü buna eklemek hakkına sahiptir.

Madde 52

Mahkemenin kararı kesindir.

Madde 53

Sözleşmeci Taraflar taraf oldukları davalarda Mahkeme kararlarına uymayı taahhüt ederler.

Madde 54

Mahkemenin kararı, onun uygulanmasını gözetecek olan Bakanlar Komitesine gönderilir.

Madde 55

Mahkeme, tüzüğünü ve uygulayacağı muhakeme usulünü kendisi düzenler.

Madde 56

1. Mahkeme üyelikleri için ilk seçim, Sözleşmeci Tarafların 46. maddede sözü edilen beyanlarının sayısı sekizi bulduktan sonra yapılır.
2. Bu seçimden önce Mahkemeye başvuruda bulunulamaz.

BÖLÜM V

Madde 57

Her Sözleşmeci Taraf, Avrupa Konseyi Genel Sekreterlerinin istemesi üzerine, bu Sözleşmenin bütün hükümlerinin fiilen uygulanmasının kendi iç hukukunca nasıl sağlandığı konusunda açıklamalarda bulunur.

Madde 58

Komisyonun ve Mahkemenin masrafları Avrupa Konseyince karşılanır.

Madde 59

Komisyon ve Mahkeme üyeleri, görevlerinin ifası sırasında, Avrupa Konseyi Statüsünün 40. maddesinde ve bu madde uyarınca yapılan anlaşmalarda öngörülen ayrıcalık ve dokunulmazlıklardan yararlanırlar.

Madde 60

Bu Sözleşme hükümlerinden hiçbiri, herhangi bir Sözleşmeci Tarafın yasalarına veya onun taraf olduğu başka bir Sözleşmeye göre tanınabilecek insan haklarını ve temel özgürlüklerini sınırlar, ya da onlara aykırı düşer şeklinde yorumlanamaz.

Madde 61

Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, Avrupa Konseyi Statüsünün Bakanlar Komitesine tanıdığı yetkileri olumsuz yönde etkilemez.

Madde 62

Yüksek Sözleşen Taraflar, bu Sözleşmenin yorum veya uygulamasından doğan bir anlaşmazlığı, başvuru yoluyla bu Sözleşmede öngörülenlerin dışında bir çözüme bağlamak hususunda aralarında mevcut Antlaşma, Sözleşme veya Bildirilerden, özel uzlaşma halleri dışında yararlanmaktan karşılıklı olarak vazgeçmeyi kabul ederler.

Madde 63

1. Her devlet, onaylama sırasında veya daha sonra herhangi bir zamanda Avrupa Konseyi Genel Sekreterine göndereceği bir bildirimle bu Sözleşmenin uluslararası ilişkilerinden sorumlu bulunduğu bütün ülkelere veya bunlardan herhangi birine uygulanacağını beyan edebilir.
2. Sözleşme, bildirimde belirtilen ülke veya ülkelerde Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin bu bildirimini aldığı tarihten itibaren otuz gün sonra uygulanmaya konur.
3. Bu Sözleşmenin hükümleri sözü geçen ülkelerde yerel şartlar dikkate alınarak uygulanır.
4. Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca bildirimde bulunmuş olan her devlet, sonradan herhangi bir zamanda, bildiriminde belirtmiş olduğu ülke veya ülkelerdeki gerçek kişilerin, devlet dışı kuruluşların veya kişi gruplarının başvuruları konusunda bu Sözleşmenin 25. maddesine uygun olarak komisyonun yetkisini kabul ettiğini beyan edebilir.

Madde 64

1. Bu Sözleşmenin imzası veya onaylama belgesinin sunulması sırasında her devlet Sözleşmenin belirli bir hükmü hakkında, o sırada kendi ülkesinde yürürlükte olan bir yasanın bu hükme uygun olmaması ölçüsünde bir çekince kaydı koyabilir. Bu madde genel nitelikte çekinceler konulmasına izin vermez.
2. Bu maddeye uygun olarak konulacak her çekince, sözü edilen yasanın kısa bir açıklamasını içerir.

Madde 65

1. Bir Sözleşmeci Taraf, bu Sözleşmeyi, ancak Sözleşmenin kendisi hakkında yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıllık bir süre sonunda ve Avrupa Konseyi Genel Sekreterine altı ay önceden verilecek bir ihbarla feshedebilir. Genel Sekreter bunu, diğer Sözleşmeci Tarafalara bildirir.
2. Bu fesih işlemi, feshin geçerli sayıldığı tarihten önce işlenmiş ve yükümlülüklerin ihlali niteliğinde sayılabilecek olan bir fiil dolayısıyla, ilgili Sözleşmeci Tarafın bu Sözleşmedeki yükümlülüklerinden kurtulması sonucunu doğurmaz.
3. Aynı şartlarla, Avrupa Konseyi üyeliğinden çıkan her Sözleşmeci Devlet, bu Sözleşmeye de taraf olmaktan çıkar.
4. Sözleşme, 63. madde gereğince uygulanacağı beyan edilmiş olan ülkelerle ilgili olarak, yukarıdaki fıkraların hükümleri uyarınca feshedilebilir.

Madde 66

1. Bu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyelerinin imzalarına açıktır. Sözleşme onaylanacaktır. Onaylama belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine verilecektir.
2. Bu Sözleşme, on onaylama belgesinin verilmesinden sonra yürürlüğe girecektir.
3. Sözleşmeyi daha sonra onaylayacak olan imzacılar için Sözleşme, onaylama belgesinin verilmesinden itibaren yürürlüğe girecektir.
4. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Sözleşmenin yürürlüğe girdiğini, Sözleşmeyi onaylayan Sözleşmeci Tarafların adlarını ve daha sonra gelecek olan onaylama belgelerinin verilmesini bütün Avrupa Konseyi üyelerine bildirecektir.

Avrupa Konseyi Arşivlerinde saklanmak ve her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere Fransızca ve

İngilizce tek bir nüsha halinde 4 Kasım 1950'de Roma'da düzenlenmiştir. Genel Sekreter bunun tasdikli örneklerini imza eden bütün devletlere gönderecektir.
